

Pojmovost a filosofie / Pojem

Jestliže musíme dělat zásadní rozdíl mezi pojmem a jeho intencionálním předmětem, tedy např. mezi pojmem trojúhelníka a samotným trojúhelníkem, vzniká velice významná otázka, čím je vlastně garantován pevný vztah mezi oběma těmito členy tak důležitého vztahu. A zde je třeba přiznat, že nevíme. Jde o otázku, jak je možné, že kdykoliv, za jakýchkoliv vnějších okolností a za jakéhokoliv našeho hnutí mysli, při nejrůznějších emocích a náladách apod. můžeme vždycky myslet totéž (jsme-li vůbec ještě schopni vládnout svým myšlením, tj. ovládat své myšlenky – neboť jsou také stavy, při nichž to nedokážeme, např. ve spánku, pod vlivem alkoholu nebo drog, ve stavech mimořádného rozčilení apod.). Tak např. ona prastará věta Thaletova nebo Pythagorova platí nikoliv jenom přibližně, nýbrž naprosto přesně a neměnně po všechny věky od té doby, kdy byla poprvé formulována, a my jsme přesvědčeni, že to není jen charakterem lidské mysli, ale že by tyto věty musela nahlédnout a uznat (za daných podmínek, např. že jde o platnost v eukleidovské geometrii) každá inteligentní bytost odkudkoliv z vesmíru. A protože opravdu nevíme, jak je taková jednoznačnost možná a tedy jak je zajištěna ona těsná vazba mezi pojmem a jeho „předmětem“ (ať už myšlenkově konstruovaným nebo „reálným“), musíme si vytvořit alespoň nějakou minimální hypotézu, s níž pak budeme pracovat až do té doby, kdy se zřetelně prokáže, že už to dál není možné, protože jsme se přesvědčili o jejích nedostacích a o její vadnosti. A touto hypotézou pro nás prozatím bude, že pojem a příslušný intencionální předmět jsou něco jako siamská dvojčata: každý pojem je spjat s jedním určitým předmětem, a každý intencionální předmět je spjat s jedním docela určitým pojmem.

(Berlín, 930131-4)